

Social- och hälsovårdsutskottets betänkande 5/1997 rd

Regeringens proposition med förslag till ändring av stadgandena om ändringssökande, självrättelse, undanröjande av beslut och rättelse av fel i de förmånslagar som folkpensionsanstalten verkställer

Riksdagen remitterade den 18 februari 1997 proposition 7/1997 rd med förslag till ändring av stadgandena om ändringssökande, självrättelse, undanröjande av beslut och rättelse av fel i de förmånslagar som folkpensionsanstalten verkställer till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Med anledning av ärendet har utskottet hört regeringsrådet Eija Koivuranta och äldre regeringssekreteraren Juha Rossi vid social- och hälsovårdsministeriet, sakkunnige Matti Halen vid justitieministeriet, konsultativa tjänstemannen Leena Koskinen vid undervisningsministeriet, regeringssekreteraren Raimo Kärkkäinen vid miljöministeriet, chefen för utkomtskyddsärenden Elise Kivimäki och juristen Reijo Hyvönen vid folkpensionsanstalten, juris kandidaten Tapio Kuikko vid Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund, ombudsmannen Jukka Karhu vid Servicearbetsgivarna, juristen Janne Metsämäki vid Finlands Fackförbunds Centralorganisation, social- och hälsovårdspolitiska ombudet Riitta Työläjärvi vid Tjänstemannacentralorganisationen FTFC, organisationschefen Kari Björklöv vid Företagarna i Finland och ombudsmannen Juhani Talonen vid Arbetslöshetskassornas Samorganisation.

I propositionen föreslås att självrättelseförfarandet utvidgas till att gälla alla förmåner som folkpensionsanstalten sköter. Allt som allt föreslås ändringar i 15 lagar. Besvärärenden skall alltid först prövas som självrättelseärenden. Om de yrkanden som ändringssökanden framställer godkänns till alla delar, blir besvären inte anhängiga i besvärinstansen. Härigenom minskar arbetet i besvärinstanserna. Den som har ansökt om en förmån får ett beslut snabbare än vad som nu är fallet. Förslagen hänför sig till de lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 1995 och som gäller ändringssökande och självrättelse i fråga om arbetspensioner, pensioner och vissa

andra förmåner av pensionsnatur som utbetalas av folkpensionsanstalten samt olycksfallsförsäkring. Syftet med propositionen är att få till stånd enhetliga bestämmelser om ändringssökande och självrättelse när det gäller förmåner som folkpensionsanstalten sköter. Också bestämmelserna om återkrav av de förmåner som folkpensionsanstalten betalar ut skall göras enhetliga.

Vid återkrav skall de allmänna principerna om preskription av fordran följas, dvs. preskriptionstiden är 10 år. Utgångspunkten är att ett belopp som betalats ut utan grund skall återkrävas. Vid återkrav skall möjligheten till skälighetsprövning beaktas. Återkravet kan frångås eller beloppet nedsättas enligt skälighetsprövning om förmånstagaren har handlat i god tro. Återkravet kan också frångås utgående från administrativ lämplighet då det belopp som betalats ut utan grund är litet. Utskottet betonar att om återkravet beror på ett fel av en tjänsteman på folkpensionsanstalten skall eventuella förmåner som förmånstagaren gått miste om till följd av felet beaktas då beloppet återkrävs.

Med hänvisning till motiveringen i propositionen förutsätter utskottet att en minimiutkomst alltid tryggas för förmånstagaren i samband med återkrav. För att säkerställa att detta krav uppfylls och för att utforma en enhetlig praxis bör folkpensionsanstalten utfärda anvisningar för förfarandet vid återkrav.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 maj 1997. Lagen om ändring av lagen om stöd för hemvård och privatvård av barn avses emellertid träda i kraft den 1 augusti 1997.

Med hänvisning till det ovanstående och motiveringen i propositionen föreslår social- och hälsovårdsutskottet vördsamt

att lagförslagen godkänns utan ändringar.

Helsingfors den 18 mars 1997

I den avgörande behandlingen deltog vice ordföranden Maija Perho /saml, medlemmarna Liisa Hyssälä /cent, Timo Ihamäki /saml, Paula Kokkonen /saml, Mikko Kuoppa /vgr, Eero Lämsä

/cent, Hannes Manninen /cent, Pirkko Peltomo /sd, Juha Rehula /cent, Osmo Soininvaara /gröna och Marja-Leena Viljamaa /sd samt suppleanterna Mikko Immonen /vänst och Arja Ojala /sd.

Reservation

De flesta målen i propositionen är värda att understödjas. Propositionen gör behandlingen av medborgarnas ärenden smidigare när det gäller förmåner som sköts av folkpensionsanstalten. När lagstiftningen om den sociala tryggheten är invecklad kan fel inträffa både för klienterna och myndigheter. Det är bra att fel nu kan korrigeras smidigare genom självrättelseförfarandet. Härigenom minskar antalet onödiga besvär i besvärinstanserna.

Det är motiverat och rätt att återkräva förmåner som betalats ut utan grund. Också i dessa fall kan felet bero på klienten och myndigheten. De kan vara oavsiktliga eller någon gång också avsiktliga. Dessa fall skall under alla omständigheter redas ut särskilt.

I propositionen föreslås att författningarna om återkrav ändras och görs enhetligare. Utskotet noterade att bestämmelserna om återkrav ändå kommer att vara olika i olika lagar och särbehandlar klienterna. Av motiveringen till propositionen framgår nämligen inte att bestämmelserna i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om arbetsmarknadsstöd skiljer sig från andra bestämmelser. Där garanteras klienten en lagfäst minimiutkomst vid återkrav i och med att det i utsokningslagen stadgas om en minimiutkomstdel som skall undantas vid utmätning av lön.

Denna proposition medger inte ett liknande stöd för andra förmåner. Detta kan medföra oskäliga svårigheter för klienterna och leda till särbehandling av medborgarna. Enligt vår mening förslår inte klämman i betänkandet till att ge medborgarna ett tillräckligt skydd i denna sak

eftersom det ändå i sista hand fortfarande kommer att vara folkpensionsanstaltens byråer som i varje enskilt fall slår fast hur stor minimiinkomsten är och hur den kan tryggas. Därför föreslår vi att bestämmelserna om återkrav på alla punkter förenhetligas med bestämmelserna om återkrav i fråga om utkomstskydd för arbetslösa och arbetsmarknadsstöd.

Med stöd av det ovan relaterade föreslår vi

att lagförslagen i övrigt godkänns enligt betänkandet men att de likalydande bestämmelserna om återkrav, dvs.

88 a § e mom. i det första lagförslaget,

57 § 3 mom. i det andra lagförslaget,

8 e § 3 mom. i det sjätte lagförslaget,

30 § 3 mom. i det sjunde lagförslaget,

14 § 3 mom. i det åttonde lagförslaget,

18 § 3 mom. i det nionde lagförslaget,

21 § 3 mom. i det tionde lagförslaget,

18 § 3 mom. i det tolfte lagförslaget,

19 § 3 mom. i det trettonde lagförslaget,

och 27 § 3 mom. i det fjortonde lagförslaget

godkänns sålydande:

Belopp som skall återkrävas kan kvittas mot förmåner som pensionsanstalten senare betalar, *likväl med beaktande av vad som utsokningslagen bestämmer om den minimiutkomstdel som skall undantagas vid utmätning av lön.* Utan samtycke kan kvittningen dock endast ske mot en förmån enligt denna lag eller en därmed jämförbar annan förmån.

Helsingfors den 18 mars 1997

Hannes Manninen /cent
Eero Lämsä /cent

Liisa Hyssälä /cent
Juha Rehula /cent